

DIRECTORA
ESTHER VERA

DIRECTOR FUNDADOR
CARLES CAPDEVILA

DIRECTOR ADJUNT
IGNASI ARAGAY

SUBDIRECTORS
DAVID MIRÓ,
CATALINA SERRA,
JORDI CORTADA,
SÍLVIA BARROSO,
GEORGINA FERRI

DIRECTORA D'ART
CRISTINA CORDOBA

EDICIÓ PAPER
ROSA RODON
EDICIÓ DIGITAL
FRANCINA BOSCH
POLÍTICA
MAIOL ROGER
INTERNACIONAL
MÓNICA BERNABÉ

ECONOMIA
ÀLEX FONT
SOCIETAT
ELENA FREIXA
DEBAT
TONI GÜELL
CULTURA
LAURA SERRA

MÈDIA
ÀLEX GUTIÉRREZ
ESPORTS
TONI PADILLA
DELEGACIÓ A MADRID
DANI SÁNCHEZ UGART

LLINGÜA
ALBERT PLA
FOTOGRAFIA
XAVIER BERTRAL

EDICIÓ DE PREMSA PERIÒDICA ARA, SL

PRESIDENT
FERRAN RODÉS
CONSELLER DELEGAT
SALVADOR GARCIA RUIZ
DIRECTOR FINANCER
XAVIER LINARES
DIRECTORA DE MÀRQUETING
MARIA LLAMBÍ
DIRECTOR COMERCIAL
SERGI GERMÁN
DIRECTOR DE NEGOCI
ORIOI CANALS
DIRECTOR DE TECNOLOGIA
MARC CAMPRODON

C/ DIPUTACIÓ, 119
08015 BARCELONA.
TELÈFON: 93 202 95 95.
ATENCIÓ AL SUBSCRIPTOR:
902 281 110
subscriptions@ara.cat

TEXT LEGAL
Edició de premsa periòdica ARA es reserva tots els drets sobre el contingut del diari ARA, els suplementos i qualsevol producte de venda conjunta, sense que es puguin reproduir ni transmetre a altres mitjans de comunicació, totalment o parcialment, sense prèvia autorització escrita.

Difusió controlada per l'OJD

EL DIARI D'AHIR

Fe d'errades: L'ARA agraeix als lectors que ens facin arribar els errors que detectin en el contingut dels articles. Un cop confirmat l'error, l'ARA publica la fe d'errades en aquesta mateixa columna. Podeu fer-nos arribar les vostres esmenes a opinio@ara.cat.

DEBAT

CONSULTEU MÉS ARTICLES A L'ARA.CAT

1-0: per unes dècimes de punt

“Si el 48% dels electors estan a favor d'una proposta, el 5% hi estan en contra i el 47% tenen la intenció d'abstenir-se, el 5% dels opositors només necessiten desertar de les urnes per imposar el seu punt de vista, encara que siguin clarament una minoria. [...] Encoratjar l'abstenció o la imposició d'un punt de vista minoritari no és saludable per a la democràcia”. Aquesta explicació de per què no sembla raonable establir quòrums de participació en els referèndums està extrèta literalment del punt 51 del codi de bones pràctiques sobre referèndums que va aprovar l'any 2007 la Comissió de Venècia. La conclusió és que la Comissió, “basant-se en la seva experiència en l'àrea de referèndums, ha decidit recomanar que no hi hagi condicions sobre el quòrum de participació”.

L'exemple parla per si sol. És estrany que en una democràcia es cridi a no votar com a fórmula per guanyar, tot i que pot passar si les regles del joc ho incentiven, com ha passat sovint a Itàlia, on dels 67 referèndums abrogatius que hi ha hagut des del 1974, en el 40% dels casos no s'ha aconseguit la participació mínima del 50%. En tots aquests casos menys un l'opció guanyadora era la posició a favor; és a dir, l'estratègia del no ha estat cridar a no votar per invalidar el resultat. Un efecte col·lateral d'aquest abstencionisme promogut arran de la fixació d'un quòrum és que s'identifiqui anar a votar amb un posicionament polític, cosa que, clarament, redueix l'anonimat i, finalment, la llibertat de vot.

En tot cas, quan en el debat sobre el referèndum català s'apel·la a les “garanties” i es relacionen amb la Comissió de Venècia s'acostuma a parlar del cas de Montenegro, en què es va proposar un quòrum del 50% i una majoria del 55%, suposadament avalats per la Comissió. Cal recordar, però, que aquesta, en el seu informe sobre el cas, simplement va afirmar que els llinars que havia proposat Javier Solana, aleshores alt representant per a la Política Exterior i la Seguretat Comuna de la Unió Europea, perquè la UE reconegués el resultat no eren contraris a la pràctica constitucional, especialment tenint en compte que a

JAUME LÓPEZ

PROFESSOR DE CIÈNCIA POLÍTICA A LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA

l'ex-Iugoslàvia s'acostumava a exigir un quòrum del 50%. Però va ser una imposició unilateral del comissionat que no va reconèixer el govern de Montenegro.

Què hauria passat si el referèndum d'independència s'hagués guanyat pel 54% en lloc de guanyar-se pel 55,5%? La crisi política que s'hauria produït, esperonada pel senyor Solana, és difícil d'imaginar. Com diu la mateixa Comissió: “Si un text és aprovat –fins i tot per un marge substancial– per una majoria de votants sense que s'arribi al llindar requerit, la situació política es torna extrema-

dament difícil, ja que la majoria sentirà que ha estat privada de la victòria sense una raó adequada”.

Les altres “garanties” que s'acostumen a mencionar, en boca de la Comissió, són que un referèndum ha de ser organitzat d'acord amb la Constitució i que la llei que marca el seu desenvolupament hauria de mantenir-se sense canvis almenys un any abans de la consulta. Efectivament, la Comissió afirma totes dues coses i totes dues resulten lògiques. En primer lloc, només cal recordar que el nom sencer de la Comissió de Venècia és Comissió Europea per a la Democràcia a Través de la Llei i està formada per estats. I, en segon lloc, si les regles del joc canvien poc abans d'un referèndum, això li pot restar credibilitat.

És difícil, però, que aquestes condicions es donin en la pràctica en un referèndum d'independència, especialment si no compta amb el suport de l'estat. Però tampoc es donen sempre en cas contrari. Per parlar dels referèndums occidentals “amb garanties”, al Quebec l'organització del referèndum va ser tolerada –no aprovada– pel govern canadenc i només tres anys més tard el Tribunal Suprem en va examinar la constitucionalitat. A Escòcia la llei sobre el referèndum sí que va ser pactada i aprovada, finalment, amb les condicions (cens, etc.) un any abans.

Als referèndums d'independència acostuma a haver-hi una alta participació i unes majories clares, també és lògic, però no en societats complexes on l'estatalitat és una opció política més, especialment en un món globalitzat i amb estructures polítiques supranacionals. Ho hem vist, de nou, al Quebec i a Escòcia. En el primer el no es va imposar pel 50,6%, i en el segon pel 55,3%. Però tenim molts altres exemples de resultats ajustats en societats que funcionen. El sí amb el qual es va iniciar la *devolution* a Gal·les (1997) va obtenir un magre 50,3%; al referèndum sobre el Tractat de Maastrich a França (1992) el sí va aconseguir un 50,8%; al referèndum d'autonomia cors (2003) el no es va imposar pel 51%, i el Brexit (2016), pel 51,9%. En tots aquests exemples, entre d'altres, la victòria democràtica es va assolir per estrets marges, fins i tot per unes dècimes de punt.

GETTY

Què hauria passat si el referèndum d'independència de Montenegro s'hagués guanyat pel 54% en lloc de guanyar-se pel 55,5%?